

ਫਿਲੋਮੋਨ

ਜਾਣ ਖੁਛਾਣ

ਰਸੂਲ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਖ਼ਤ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਪੰਝੀ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਵਾਲੀ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਿਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵੀ ਖਾਸ ਆਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਲੋਮੋਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਕਿਉਂ ਗਿਆ ਹੈ?’’ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਮਸੀਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਬੇਹਤਰੀਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਟਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੱਸਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਕਈ ਸਵਾਲ ਲਾਜਵਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਲੋਮੋਨ, ਅੱਠਿਆ ਅਤੇ ਅਰਖਿੱਪੁਸ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਸਬੰਧ ਸੀ? ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਗੁਲਾਮ ਕੌਣ ਸੀ? ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਵਾਪਿਸ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਭੱਜਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਮਦਦ ਚਾਹੀ ਸੀ? ਉਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ? ਫਿਲੋਮੋਨ ਅਤੇ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਵਿਚ ਕੀ ਨਿੱਜੀ ਸਬੰਧ ਸੀ? ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਇਸ ਖ਼ਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਬੁਝਾਰਤ ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਸਾਫ਼ ਹਨ। ਫਿਲੋਮੋਨ ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਵਚਨ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਉਨੇਸਿਮੁਸ, ਫਿਲੋਮੋਨ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸੀ ਜੋ ਰੋਮ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੀ, ਨੇ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਿਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਲੋਮੋਨ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਪਸੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਖ਼ਤ ਫਿਲੋਮੋਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਈ ਵਾਂਗ ਸਲੂਕ ਕਰੇ।

ਰਸੂਲ, ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਇਕ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਰਸੂਲ ਪੌਲੁਸ ਅੱਗੇ ਅਜਿਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਆਈ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਅਹਿਸਾਨਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਚੇ ਭਾਈਆਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਜ ਵੀ ਮਸੀਹ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦ ਤਕ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਰਹੇਗੀ ਤਦ ਤਕ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦੀਆਂ ਪੰਝੀ ਆਇਤਾਂ

ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਬੜੇ ਹੀ ਖਾਸ ਮਕਸਦਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਲੇਖਕ

ਇਸ ਖ਼ਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ‘ਪੌਲੁਸ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ‘ਯਿਸੂ ਦਾ ਬੰਧੂਆ’ (ਆਇਤ 1) ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ‘ਪੌਲੁਸ ਬੁੱਢਾ’ (ਆਇਤ 9) ਸੀ। ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਹਰ ਸੰਕੇਤ ਇਸ ਨਿਚੋੜ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਤ ਰਸੂਲ ਪੌਲੁਸ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ (ਫ਼ਰਡਿਨੈਂਡ ਬਾਉਰ ਅਤੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਤੁਬਿਨਜੇਨ ਸਕੂਲ) ਨੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ‘ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅੱਜ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਥਾਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।’¹

ਸਹਿ-ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ‘ਭਾਈ ਤਿਮੋਥਿਉਸ’ (ਆਇਤ 1) ਦਾ ਵੀ ਨਾਂਅ ਹੈ। ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਜਵਾਨ ਸਹਾਇਕ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਦੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਛੇ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ, ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ, ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ, 1, 2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਲੋਮੇਨ)। ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੇ ਵਰਣਨ ਲਈ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਸਹਿ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ’ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਇਦ ‘ਸਹਾਇਕ ਲੇਖਕ’ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤਾ ਸਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਖ਼ਤ ਦੇ ਮਗਰ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਆਇਤ 4 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਬਹੁਵਚਨ ਪੜਨਾਉਂਦਾ ਹੈ (‘ਅਸੀਂ’) ਅਤੇ (‘ਸਾਡੇ’) ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ ਇਕਵਚਨ ਪੜਨਾਵਾਂ (‘ਮੈਂ’ ਅਤੇ ‘ਮੈਨੂੰ’) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਖ਼ਤ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਫਿਲੋਮੇਨ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ‘ਅਵਾਜ਼’ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ

ਖ਼ਤ ਸਾਡੇ ‘ਫਿਲੋਮੇਨ ਅਤੇ ਭੈਣ ਔਫਿਆ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੰਗੀ ਸਿਪਾਹੀ ਅਰਥਿਪੁਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਜੋ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ’ (ਆਇਤਾਂ 1, 2)। ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲੋਮੇਨ। ਗ਼ੁਲਾਮ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਖ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮਸੀਹੀ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਸੀ (ਗ਼ੁਲਾਮ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਸੀ)। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਨਰਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਵਖਿਆਨ ‘ਪਿਆਰੇ ਭਰਾ’ (ਆਇਤ 1), ‘ਭਰਾ’ (ਆਇਤਾਂ 7, 20) ਅਤੇ ‘ਸਾਂਝੀ’ (ਆਇਤ 17) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਪਫ਼੍ਰਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਰਾਹੀਂ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:7)। ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲੋਮੇਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦੁਆਇਆ, ‘... ਮੇਰਾ ਕਰਜ਼ ਜੋ ਤੈਂ ਦੇਣਾ ਹੈ ਸੇ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਹੈਂ’ (ਆਇਤ 19)। ਵਕਤ ਨਾਲ ਫਿਲੋਮੇਨ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ‘ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ’ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ (ਆਇਤ 1)। ਇਹ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਇਤ 24 ਵਿਚ ਫੇਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਪਫ਼੍ਰਾਸ, ਮਰਕੁਸ, ਅਰਿਸਤਰਖੁਸ, ਦੇਮਾਸ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਫਿਲੋਮੇਨ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ ਕਿ ‘ਨਾਲ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ’ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅੱਠਿਆ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਸ ਮਸੀਹੀ ਔਰਤ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੀ ‘ਭੈਣ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ (ਆਇਤ 2)। ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਭੈਣ ਸੀ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਔਰਤ ਸੀ।

ਅਰਖਿੱਪੁਸ। ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ‘ਸਾਡੇ [ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ] ਸੰਗੀ ਸਿਪਾਹੀ’ (ਆਇਤ 2) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:25 ਵਿਚ ਇਪਾਫ਼ਰੋਦੀਤੁਸ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 17 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਰਖਿੱਪੁਸ ਲਈ ਰਹੱਸ ਭਰੀ ਹਦਾਇਤ ਲਿਖੀ: ‘ਜਿਹੜੀ ਸੇਵਕਾਈ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਵੇਖੀ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆ ਕਰੀ’। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲੋਮੇਨ ਅਤੇ ਅੱਠਿਆ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ।

ਕਲੀਸੀਆ ਜੋ ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਗਿਰਜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2: 46; 5: 42)। ਇੰਜ ਹੋਣ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਬਿਠਾ ਸਕਣ ਉਹ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰਿਸਕਾ ਅਤੇ ਅਕੂਲਾ (ਰੋਮੀਆਂ 16: 3-5; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16: 19) ਅਤੇ ਨੁਮਫ਼ਾਸ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 15) ਇਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣ ਸਨ। ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਸੰਬੋਧਨ ਉਸ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਸਲਾਮ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਆਇਤ 2 ਵਿਚ ‘ਤੇਰੇ’ ਇਕਵਚਨ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਫਿਲੋਮੇਨ ਲਈ ਹੈ (ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉੱਤਮ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਇਸ ਖ਼ਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫੋਕਸ)। ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਖਿੱਪੁਸ (ਪੜਨਾਉ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅੰਤਿਮ ਨਾਂ) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੋਧਨ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖ਼ਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਰੂਸ ਨੇ ਪੱਕੇ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ‘ਖ਼ਤ ਨਿੱਜੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਿਰਫ਼ ਫਿਲੋਮੇਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।’² ਹੋਰ ਲੋਕ ਜੋ ਕੁਝ ਰਸੂਲ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦਬਾਅ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।³ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ (ਅੱਠਿਆ ਅਤੇ ਅਰਖਿੱਪੁਸ) ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਪੂਰੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਗੁਲਾਮ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਮਾਲਕ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ।

ਪੂਰੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਮਸਲਾ ਲਗਦੀ ਸੀ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਹਿਲੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਸੀਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਿੱਜੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਲੋਮੇਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਨੂੰ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇਗਾ! ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਨਾਂ ਖ਼ਤ ਬਹੁਤ

ਹੀ ਨਿੱਜੀ ਸੀ।

ਫਿਲੋਮੋਨ ਅਤੇ ਕੁਲੁੱਸੇ

ਫਿਲੋਮੋਨ ਅਤੇ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਨਗਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਵਸੀਲੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਨਾਂਅ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ:

ਆਦਮੀ	ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ	ਫਿਲੋਮੋਨ
ਇਪਫ਼ਾਸ	1: 7; 4: 12	ਆਇਤ 23
ਉਨੇਸਿਮੁਸ	4: 9	ਆਇਤ 10
ਅਰਿਸਤਰਖੁਸ	4: 10	ਆਇਤ 24
ਮਰਕੁਸ	4: 10	ਆਇਤ 24
ਲੂਕਾ	4: 14	ਆਇਤ 24
ਦੇਮਾਸ	4: 14	ਆਇਤ 24

ਦੋਹਾਂ ਖ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੰਧ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 7-9 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

ਤੁਖਿਕੁਸ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਪਿਆਰਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਮਾਤਬਰ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਾ ਦਾਸ ਹੈ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੇਗਾ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਘੱਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਵਿਥਿਆ ਜਾਣ ਲਵੋ ਅਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡਿਆਂ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲਾ ਦੇਵੇ। ਮੈਂ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਨੂੰ ਘੱਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਮਾਤਬਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਭਾਈ ਅਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਐਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ।

ਇਕੱਠੇ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਖਿਕੁਸ ਅਤੇ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਖ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਕੁਲੁੱਸੇ ਵੱਲ ਘੱਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪੂਰੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਸੀ।

ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਥਾਂ

ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸੀਆਂ, ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ 'ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ' ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਕਰਕੇ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਆਇਤਾਂ 1, 9, 10, 13, 23)। ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਚਾਰੇ ਖ਼ਤ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੇ ਗਏ ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 28: 30, 31 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੰਜ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ 60 ਤੋਂ 62 ਈਸਵੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਕੈਸਰ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰੋਮ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸੀ।

ਰੋਮ ਤੋਂ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਐਨਾ ਲੰਬਾ ਪੈਂਡਾ ਚੱਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਰੋਮ ਦੀ ਥਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਕੈਸਰੀਆ ਜਾਂ ਅਫ਼ਸੂਸ ਹੈ। ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਵਰਣਨ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23:31–27:1 ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 57 ਤੋਂ 59 ਈਸਵੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੂਸ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਲਗਭਗ 52 ਤੋਂ 54 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। (ਵੇਖੋ ਸਫ਼ਾ 8 ਅਤੇ 9 ਉੱਤੇ।)

ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਲਈ ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦਕਿ ਕੈਸਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਕਤ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਰੋਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਖ਼ਰਚਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਲਈ ਮਸ਼ਕਿਲ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਨਗਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਰੋਮ ਦਾ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਦੇ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੋਮ ਕੁਲੁੱਸ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਸਾਨ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਭੱਜ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਦਤ ਨਾਲ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ।

ਸਾਫ਼ ਸਬੂਤ ਭਾਵੇਂ ਅਫ਼ਸੂਸ ਜਾਂ ਕੈਸਰੀਆ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਆਪਣਾ ਇਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਟੀਕਾ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਤ 60 ਈਸਵੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰੋਮ ਤੋਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਲੋਮੇਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖ਼ਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਥਾਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਰੋਮ ਵਿਚ, ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਕਿਤੇ ਕੁਲੁੱਸੇ ਵਿਚ ਪਰਤਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ

ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦਾ ਰੋਮੀ ਰਾਜ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਅਬਾਦੀ ਤੋਂ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਗੁਲਾਮੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ: (1) ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਾਰ, (2) ਲੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, (3) ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ, (4) ਕਰਜ਼ ਨਾ ਚੁਕਾਉਣ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ, (5) ਅਣਚਾਹਿਆ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ (6) ਗੁਲਾਮ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਜੰਮਿਆ ਬੱਚਾ। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੁਲਾਮ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਹੀ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਮਾਂ ਗੋੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਗੁਲਾਮ ਲਈ ਸ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਹਾਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਰੋਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ‘ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋਕ’ ਨਹੀਂ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ, ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਵਿਰਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।^੯

ਕੁਝ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਾਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਰੋਮੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘਟੀਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਗੁੱਟ ਇੱਕੋ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਆਪਣੇ

ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਆਪ ਹੋਰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੋਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6:5-9; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3:22-4:1)। ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਹੋਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੁਲਾਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4:1)। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਇੰਜੀਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਮਾਈਕਲ ਆਰ. ਵੀਡ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਗੁਲਾਮੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਹੀ ਫ਼ਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।’⁶ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿੱਚ ਧੂ ਫਿਲੇਮੇਨ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖ਼ਤ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪਰੇਖਾ

- I. ਸਲਾਮ (ਆਇਤਾਂ 1-3)
- II. ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਦੁਆ (ਆਇਤਾਂ 4-7)
- III. ਉਨੇਸਿਮੁਸ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ (ਆਇਤਾਂ 8-20)
- IV. ਸਮਾਪਤੀ (ਆਇਤਾਂ 21-25)

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਜੇਜ਼ਫ਼ ਏ. ਫ਼ਿਜ਼ਾਈਮਰ, *ਦ ਲੈਟਰ ਟੂ ਫਿਲੇਮੇਨ*, ਦ ਐਂਕਰ ਬਾਈਬਲ, ਜਿਲਦ 34ਸੀ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ, 2000), 8. ²ਐਫ਼. ਐਫ਼. ਬਰੂਸ, *ਦ ਐਪਿਸਟਲਜ਼ ਟੂ ਦ ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼, ਟੂ ਫਿਲੇਮੇਨ, ਐਂਡ ਟੂ ਦ ਇਫ਼ੀਸੀਅੰਜ਼*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1984), 206. ³ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿ ਇਹ ਖ਼ਤ ਪੂਰੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਫ਼ਿਜ਼ਾਈਮਰ; ਮਾਰਕੁਸ ਬਾਰਥ ਅਤੇ ਹੇਲਮਟ ਬਲੋਕ ਹਨ, *ਦ ਲੈਟਰ ਟੂ ਫਿਲੇਮੇਨ: ਏ ਨਿਊ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਵਿਦ ਨੋਟਸ ਐਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਦ ਈਰਡਮੈਂਸ ਕ੍ਰਿਟਿਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 2000); ਜੇਮਸ ਡੀ. ਜੀ. ਡੰਨ, *ਦ ਐਪਿਸਟਲਜ਼ ਟੂ ਦ ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼ ਐਂਡ ਟੂ ਫਿਲੇਮੇਨ: ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗ੍ਰੀਕ ਟੈਕਸਟ*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਕ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1996); ਅਤੇ ਦ ਹਾਰਪਰਕੋਲੋਸ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਸੰਪਾ. ਜੇਮਸ ਲੂਥਰ ਮੇਅਸ (ਸੈਨ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਕੈਲਿਫ਼ੋਰਨੀਆ: ਹਾਰਪਰ ਸੈਨ ਫ੍ਰਾਂਸਿਸਕੋ, 2000), 1146-48 ਵਿਚ ਨੌਰਮਨ ਆਰ. ਪੀਟਰਸਨ, ‘ਫਿਲੇਮੇਨ।’ ‘ਬਾਰਥ ਅਤੇ ਬਲੋਕ, 5-8. ⁵ *ਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਾਈਬਲ ਇੰਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ*, ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ, ਸੰਪਾ. ਜਿਊਫ਼ਰੀ ਡਬਲਯੂ. ਬ੍ਰੇਮਿਲੇ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1988), 4:544 ਵਿਚ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਬਾਰਰੀ, ‘ਸਲੇਵਰੀ।’ ‘ਮਾਈਕਲ ਆਰ. ਵੀਡ, *ਦ ਲੈਟਰਜ਼ ਆਫ਼ ਪੌਲ ਟੂ ਦ ਇਫ਼ੀਸੀਅੰਜ਼, ਦ ਕੋਲੋਸੀਅੰਜ਼, ਐਂਡ ਫਿਲੇਮੇਨ*, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 11 (ਅਬਿਲੇਨ, ਟੈਕਸਸ: ਏਸੀਯੂ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1971), 12.